

สรุปผลการประชุมทางวิชาการ

เรื่อง

รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา (นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์) กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง รวมพลังสรรค์สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้นำกระบวนการ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC

(Professional Learning Community)” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้เชิญวิทยากรจากหน่วยงานระดับนโยบายจากส่วนกลาง และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อนำเสนอแนวคิด แนวทางการดำเนินงาน ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติในพื้นที่ และผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งได้เปิดเวทีให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จากภาครัฐและเอกชน ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นอย่างหลากหลายจะเป็นการจุดประกายความคิดในมุมมองใหม่ๆ และพลังขับเคลื่อนให้การดำเนินงานเรื่องดังกล่าวประสบผลสำเร็จต่อไป

การนำเสนอของวิทยากร

ดร.เกศทิพย์ ศุภวานิช ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำเสนอความเป็นมา แนวคิด หลักการ ความหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) สรุปได้ดังนี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้มอบนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๐ ว่าหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่ห้องเรียนเพราะผลลัพธ์เกิดที่ผู้เรียน ดังนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการคือการปฏิรูปครู โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีการดำเนินการหลายประการ ได้แก่ การลดภาระครู การปรับปรุงตัวชี้วัดเพื่อประเมิน โครงานครูของพัฒนาครู และการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ เป็นการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันของครูที่อยู่ภายใต้บริบทเดียวกัน

เป็นการพัฒนาครูโดยไม่ดึงครูออกจากห้องเรียน เชื่อมโยงกับโครงการพัฒนารูปแบบครบวงจรซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันของ ๔ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สถาบันคุรุพัฒนาภายใต้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และหน่วยพัฒนาจากภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดความหมาย PLC (Professional Learning Community) ว่าหมายถึง กระบวนการที่ครู รวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและร่วมทำเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาครูด้วยกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง โดยใช้โรงเรียน ห้องเรียนเป็นฐาน และนักเรียนเป็นหน้างาน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุดและหลากหลาย เกิดการพัฒนาที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการ PLC เกิดจากความเชื่อที่ว่าครูทุกคนเป็นผู้เชี่ยวชาญและเรียนรู้ร่วมกันได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียน
- ๓) เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการพัฒนาผู้เรียน

PLC มีลักษณะการดำเนินงานเป็นวงรอบ เริ่มต้นจากการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share) เรียนรู้ร่วมกัน (Learn) นำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน (Do) หลังจากนั้นนำสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติมาสะท้อนผล (Reflect) ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้กลุ่มร่วมคิดและร่วมวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปฏิบัติเป็นวงรอบเช่นนี้ โดยมีการบันทึกหลังการสอน (Log Book) เพื่อเป็นบันทึกช่วยจำและเป็นการถอดบทเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ การดำเนินการ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน อาจดำเนินงานในกลุ่มของครูกลุ่มสาระวิชาเดียวกัน หรือครูต่างกลุ่มสาระวิชา หรือครูจากต่างโรงเรียนเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในระดับโรงเรียนก็ได้

สำหรับการประชุมหลังการสอนและการจัดทำบันทึกหลังการสอนหรือ Log Book นั้น หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้กำหนดรูปแบบที่แน่นอนไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระตามบริบทที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำตัวอย่างแบบฟอร์มการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้นำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้มีการกำหนดให้เป็นเกณฑ์หรือเงื่อนไขของครูในการประเมินเพื่อขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยให้สามารถสะสมชั่วโมงการทำ PLC ไม่น้อยกว่า ๕๐ ชั่วโมงต่อปี มาเป็นคุณสมบัติในการขอรับการประเมินวิทยฐานะ

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์

และเครือข่าย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ปฏิบัติหน้าที่กำกับ การบริหารสถาบันคุรุพัฒนา นำเสนอความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง PLC กับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาและสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำ PLC สรุปได้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ดำเนินการเรื่อง PLC มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และได้จัดทำระบบ

ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ (Learning Resource) โดยการเชื่อมต่อข้อมูลผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เอกสาร ข้อมูล องค์กรความรู้และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ PLC รวมทั้งกิจกรรมการดำเนินงาน ส่งเสริมกระบวนการจัดทำ PLC ที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้และนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินงานต่อไป

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูเป็นอันดับแรก ดังนั้น กระบวนการพัฒนาครูจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้ครูมีทักษะของศตวรรษที่ ๒๑ ด้วย โดยกระบวนการพัฒนาครูอยู่บนพื้นฐานของข้อสรุป ดังนี้ (๑) คุณภาพของระบบการศึกษาไม่สามารถจะอยู่สูงกว่าคุณภาพของครู (The quality of an education system cannot exceed the quality of its teachers) (๒) แนวทางเดียวที่สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ คือ การพัฒนาการสอน (The only way to improve outcomes is to improve instruction) (๓) ระบบที่ดีต้องทำให้เด็กทุกคนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (High performance requires every child to succeed) และ (๔) ครูใหญ่เป็นผู้มีความสำคัญในการผลักดันการเรียนการสอน (Great leadership at school level is a key enabling factor)

ความสำคัญของ PLC คือ สามารถช่วยครูให้ไม่ต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยว โดยการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในวิชาชีพครูให้เกิดการร่วมแบ่งปันความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผู้เรียน และเพิ่มพลังอำนาจคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการตั้งคำถามเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) ต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร? ๒) จะประเมินความรู้นั้นได้อย่างไร? ๓) จะทำอะไรต่อเมื่อผู้เรียนเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว? เพื่อช่วยพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน และ ๔) จะทำอะไรหากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้เรื่องนั้น? ซึ่งเป็นการเน้นเป้าหมายที่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ความหมายของ PLC (อ้างอิงจาก DuFour, et. al, 2006) หมายถึง กลุ่มของนักการศึกษาที่มีข้อตกลงสัญญาที่จะร่วมมือกันทำงานบนฐานของกระบวนการที่พยายามสืบเสาะและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดมาช่วยส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จที่ดีกว่าสำหรับนักเรียน PLC ทำงานบนข้อตกลงเบื้องต้นว่า ปัจจัยของความสำเร็จคือความต่อเนื่อง และการพุ่งเป้าหมายไปที่การจัดการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and norms) ๒) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) ๓) การร่วมมือร่วมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ (Collaboration) ๔) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน (Expert advice and study visit) และ ๕) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection dialogue) ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรมีประมาณที่มละไม่เกิน ๕-๗ คน ประกอบด้วย ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าทีม (model teacher) ผู้ปกครอง ปรชาญชุมชน ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ อาจารย์จากสถาบันผลิตครูทำหน้าที่พี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ และเพื่อนครู

กระบวนการทำ PLC มีขั้นตอน ดังนี้

๑. การจัดกลุ่มทำงาน โดยมีเงื่อนไขคุณลักษณะของสมาชิก ดังนี้ ๑) ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระดับช่วงชั้นเดียวกันจะสามารถทำ PCL ได้ดีกว่าต่างกลุ่มสาระและต่างระดับช่วงชั้น ๒) มีครู ที่มีประสบการณ์สอนมานานอย่างน้อย ๑ คน ๓) สมาชิกกลุ่มควรอยู่ระหว่าง ๕-๗ คน ๔) มีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และ ๕) มีครูที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อย ๑ คน ทั้งนี้ต้องปรับเปลี่ยน

วัฒนธรรมของกลุ่มให้เกิดการเปิดใจ สร้างเครือข่าย เป็นหุ้นส่วนในการทำงานร่วมกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพและช่วยเหลือกัน

๒. การกำหนดปัญหาาร่วมกัน เปรียบเสมือนการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและจำเป็น โดยวิเคราะห์ให้ถึงจุดที่เล็กที่สุดที่สามารถจะแก้ปัญหาได้ โดยต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓. การวางแผน ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการพัฒนา เพื่อมุ่งตอบโจทย์ปัญหาที่กำหนดาร่วมกัน โดยสมาชิกในทีมวิพากษ์ สะท้อนคิดต่อแผนที่ถูกออกแบบมา และรวบรวมความคิดเห็นนำมาปรับแผน

๔. ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือปฏิบัติตามแผนกิจกรรม และจัดให้สมาชิกกลุ่มได้ไปสังเกตการณ์การปฏิบัติจริงตามแผน

๕. สนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective enquiry) เพื่อมุ่งหาแนวทางหรือคำตอบ ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่ (๑) ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร? (๒) จะประเมินความรู้นั้นได้อย่างไร? (๓) จะทำอะไรหลังจากผู้เรียนเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว? และ (๔) จะทำอะไร หากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้เรื่องนั้น? ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นบันทึกผลสำเร็จหรือสิ่งที่ต้องปรับปรุง

๖. นำจุดอ่อนมาปรับปรุงและทำอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าวเป็นวงรอบที่มุ่งพัฒนาหรือแก้ประเด็นปัญหาเดิม และทำซ้ำจนกว่าจะได้แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) ในปัจจุบัน วงรอบการทำ PLC ของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาโดยเฉลี่ยคือ ๓ รอบต่อ ๑ ภาคเรียน

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงาน PLC โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับครู เป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบวิชาชีพครู ทีมละประมาณ ๕-๗ คน จำนวน ๓ ทีม จะได้รับงบประมาณสนับสนุน ๕๐,๐๐๐ บาทต่อทีม

๒) ระดับโรงเรียน เป็นการรวมตัวกันของครูทุกกลุ่มสาระ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการดำเนินงานค่อนข้างมาก มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ มีการจัดตั้ง core team มีการจัดทีมสำหรับครูอาวุโสและครูรุ่นใหม่ เป็นการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อน PLC ในโรงเรียน จะได้รับงบประมาณสนับสนุน ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อโรงเรียน การทำ PLC ในระดับโรงเรียน สามารถเชื่อมโยงไปสู่คู่มือพัฒนาครู โดยโรงเรียนต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพื่อนำมากำหนดเป็นพันธกิจและยุทธศาสตร์

๓) ระดับเครือข่ายโรงเรียน เป็นระดับที่เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่เข้าใจ จึงมี PLC ระดับนี้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เช่นกัน

ดร.กัมพล เจริญรักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย จังหวัดศรีสะเกษ นำเสนอแนวคิดแนวทางการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงจากการดำเนินงาน PLC ที่โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย โดยกล่าวถึงบริบทของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปยว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูจำนวน ๑๒ คน และมีนักเรียนจำนวนกว่า ๑๙๐ คน มีที่ตั้งอยู่ห่างจากชายแดนกัมพูชาประมาณ ๘ กิโลเมตร นักเรียนร้อยละ ๙๕ ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่น

หลักการทำให้ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำไผ่ มีวิธีการที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นทั่วไป โดยจะมีการบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลาย เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ขณะนี้ดำเนินการมาแล้ว ๕ ปี ในเบื้องต้นเริ่มกระบวนการกับผู้ปกครองและชุมชนก่อน โดยประกาศเจตนารมณ์และสร้างการรับรู้ให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าโรงเรียนจะปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน และนำวิธีการจิตศึกษาไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง มีการแจ้งผู้ปกครองให้รับรู้และเข้าใจว่าโรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning : PBL) ซึ่งในช่วงแรกประสบปัญหาการต่อต้านจากผู้ปกครอง และครูรุ่นเก่า มีการขอย้ายบุตรหลานออกจากโรงเรียนไปเรียนที่อื่นบ้าง มีการรวมกลุ่มเพื่อขับไล่ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าง จึงได้เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครอง และนำผู้ปกครองมาเข้าชั้นเรียนเพื่อสอนและทำกิจกรรมจิตศึกษา โดยก่อนเริ่มสอนจะใช้กระบวนการ PLC กับครูก่อน ให้ครูเข้าใจกระบวนการและกิจกรรมของจิตศึกษา แนะนำวิธีการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) และการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน เมื่อครูเข้าใจกระบวนการ จึงกำหนดให้นักเรียนหยุดเรียนในวันปกติ ๑ วัน และให้ผู้ปกครองมาเข้าชั้นเรียนแทน ให้ครูกับผู้ปกครองทำกระบวนการ PLC โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความพอใจและความประทับใจให้ผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนตามมา

หลังจากนั้น จึงจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC ที่กำหนดให้ผู้แทนจากทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครองห้องละ ๒ คน กรรมการสถานศึกษาทุกคน ผู้แทนนักเรียนประมาณ ๑๕ คน มาร่วมประชุมระดมสมองเพื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้รูปแบบของโรงเรียนสุขภาวะ ซึ่งประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ อาทิ นักเรียนมีความสุข โรงเรียนมีความสุข เป็นต้น และใช้โจทย์ปัญหาแบบง่ายถามผู้ปกครอง เช่น ๑) ต้องการให้บุตรหลานมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร ๒) ในฐานะผู้ปกครองจะมีวิธีการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานอย่างไร ๓) ต้องการให้ครูมีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะแบบไหน ให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูต้องกลับมาพิจารณาทบทวน และเกิดเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครองตั้งแต่เริ่มเปิดเทอม จัดทำเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ตกลงแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ และนำกลับมาสะท้อนผล ๓ - ๔ วนรอบจนถึงระดับการพัฒนาเป็นรูปแบบที่ชัดเจนต่อไป

ส่วนกระบวนการทำให้ PLC ของครูในโรงเรียน มีการปรับโครงสร้างตารางเรียนเป็นลำดับแรก โดยแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมออกเป็น ๒ ช่วง ดังนี้ ช่วงเช้าเวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น. เป็นกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การเรียนรู้ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. เป็นเวลาสำหรับชั่วโมงเรียน ๔ รายวิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ช่วงบ่ายเป็นการทำกิจกรรม Body Scan เพื่อฟื้นฟูและเยียวยาร่างกายและจิตใจ ด้วยการผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ให้ผ่อนคลายจากความกังวล ความกลัวหรือความเครียด หลังจากนั้น เป็นการบูรณาการรายวิชาต่างๆ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประมาณ ๑๐ สัปดาห์ และกำหนดให้มีการจัดทำ PLC สำหรับครูใหม่และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ทุกวันอังคาร และทำ PLC ทั้งโรงเรียนในทุกวันพฤหัสบดี ส่วนวิธีการในการทำ PLC จะเริ่มด้วยการตั้งโจทย์ปัญหาที่ครูทุกคนสามารถตอบได้ เช่น การบริหารจัดการชั้นเรียนทำอย่างไร เปิดโอกาสให้ครูรุ่นเก่าถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ครูรุ่นใหม่และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อนที่จะมีการทำข้อตกลงร่วมกัน

นอกจากนั้น ได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนของครูในทุกสองเดือน เนื่องจากการถอดบทเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญของกระบวนการ PLC ใช้วิธีการตั้งโจทย์คำถามเชิง

สร้างสรรค์ เช่น ครูที่ดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร ครูได้เรียนรู้อะไรเพิ่มเติมจากเวลา ๒ เดือนที่ผ่านมา และให้ครูกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ได้อยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม หลังจากนั้นในช่วงสิ้นปีกำหนดให้มีการทำ PLC อีกครั้งหนึ่งกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตั้งแต่ช่วงต้นปี ประกอบด้วย กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู และผู้แทนนักเรียน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน และจัดทำโครงการเพื่อรองรับการพัฒนาในอนาคตต่อไป โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย ใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนาครูและบุคลากร เป็นการเติมเต็มศักยภาพของครูโดยไม่ต้องให้ครูออกนอกสถานศึกษา ในบางสถานการณ์อาจใช้วิธีการนำคลิปวิดีโอที่ดำเนินการถ่ายทำจากการไปออกรายการเพื่อเผยแพร่รูปแบบ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย หรือจากการไปเป็นวิทยากรนำเสนอรูปแบบ PLC มาเปิดให้ครูได้ร่วมรับชมรับฟัง เป็นการเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

หลังจากที่โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรยได้เริ่มทำ PLC ผ่านไปประมาณปีครึ่ง จากเริ่มแรกที่โรงเรียนยังไม่เป็นที่รู้จัก ผู้บริหารและครูโรงเรียนอื่นไม่เห็นด้วยกับวิธีการและรูปแบบ PLC ที่นำมาใช้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน แต่ในช่วงของการดำเนินงาน โรงเรียนได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้เข้าไปเยี่ยมและให้กำลังใจ เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิตร เอราวรรณ์ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช และนายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ เป็นต้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้นำกระบวนการ PLC ของโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรยไปเผยแพร่ต่อให้สังคมได้รับทราบ ทำให้โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรยเริ่มเป็นที่รู้จักและเริ่มมีคนเข้าไปศึกษาเรียนรู้กระบวนการทำ PLC ของโรงเรียนเพิ่มขึ้น และได้นำแนวทางมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษารวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่สถานศึกษา มีการนำวิธีการและรูปแบบไปประยุกต์ใช้และขยายผลไปยังทุกส่วนราชการตั้งแต่ครูของศูนย์เด็กเล็กจนถึงอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

การทำ PLC มีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าแสดงออก และทำให้เด็กมีความสุข มีความรักในตัวครู ครูสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยไม่ต้องใช้เวลาในการสอนมาก ครูมีความสุข มีความรักเด็ก และมีความเป็นครูที่แท้จริง ครอบครัวและผู้ปกครองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน รักโรงเรียน รักเด็ก รวมทั้งชุมชนมีความพึงพอใจ เกิดความรักห่วงหาอาทรโรงเรียน และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับโรงเรียน สอดคล้องกับกระแสพระราชดำริสดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เรื่อง “ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

นอกจากนั้น PLC เป็นกระบวนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอนที่สามารถนำพาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย ๔.๐ ได้ ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานทุกอย่างต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เริ่มต้นจากครูและผู้บริหารลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมก่อน โดยเริ่มจากการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเมื่อลงมือปฏิบัติจนเกิดความเชี่ยวชาญจะเรียกว่า “ปัญญาปฏิบัติ” และนำสิ่งที่ปฏิบัติมาเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Share and Learn) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเรียกว่าการใช้ “ปัญญาร่วม” มีการจดบันทึก คิดวิเคราะห์ เกิดเป็นปัญญาปฏิบัติ หรือเมื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจนเห็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจะกลายเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากปัญญาร่วมที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและใช้จัดกิจกรรมในห้องเรียนได้ โดยรูปแบบการสนทนาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการ PLC แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ คือ ๑) การอภิปราย ถกเถียง คัดค้านในใจ การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือเรียกว่าการโต้เถียง (debate) ๒) การแจ้งให้รับรู้และสั่งการ (downloading) เป็นรูปแบบที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้ ซึ่งรูปแบบการสนทนาทั้ง ๒ ระดับ ไม่ก่อให้เกิดปัญญา

ร่วม เรียกว่าเป็น PLC ปลอม ๓) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิด (dialogue) หรือเรียกว่า “สุนทรียสนทนา” เป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง คิดใคร่ครวญและแฝงการตัดสินใจ เป็นระดับที่ก่อให้เกิดปัญญาร่วม จนไปถึงขั้นเป็นนวัตกรรมได้ในที่สุด เป็นบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้สึกไว้วางใจ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ๔) การศึกษาชั้นเรียน (lesson study) โดยครูฝึกกำลังรวมกันเป็นทีม นำ เรียกว่า core team หรือ team learning ร่วมออกแบบแผนการสอนหรือกิจกรรมภายในห้องเรียน โดยให้ครูที่ร่วมเป็นทีมนำไปทดลองใช้ มีการแต่งตั้งผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายไปสังเกตการสอน และนำผลที่ได้มาสะท้อนการจัดการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางและหลักการทางจิตวิทยาในเชิงบวก คือ ชื่นชมในสิ่งที่ครูทำได้ดีก่อนเป็นลำดับแรก ไม่มีการตำหนิหรือกล่าวโทษในสิ่งที่ไม่ดี ใช้ รวมทั้งมีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะส่งผลก่อให้เกิดระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามมา

กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการทำ PLC คือ การลดความเป็นทางการ และการให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก เริ่มต้นกระบวนการด้วยการพูดถึงแต่สิ่งที่ดีและนำสิ่งดีๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก่อนเสมอ เนื่องจากในช่วงเริ่มแรกทุกคนอาจจะยังไม่เปิดใจยอมรับความเปลี่ยนแปลง เมื่อทุกคนเปิดใจและให้ความร่วมมือแล้ว จึงตามด้วยปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในขั้นตอนนี้ต่อไป

คุณภาพของการทำ PLC สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ระดับ ดังนี้ (๑) ผู้บริหารหรือครูลงมือทำ PLC (๒) เป็นการทำ PLC ที่มีการสนทนาในระดับ dialogue ที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (๓) มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร เช่น ทำทุกวันอังคารหรือทุกวันพฤหัสบดี เป็นต้น และ (๔) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามโรงเรียนหรือสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น โดยสิ่งสำคัญที่สุด คือ การดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นบันได คือ จาก ๑ ไป ๒ จาก ๒ ไป ๓ และจาก ๓ ไป ๔ ซึ่งกระบวนการ PLC สามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ ที่เป็นโมเดลการขับเคลื่อนประเทศโดยใช้นวัตกรรม ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ทั้งนี้การพัฒนาประเทศให้ไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ได้ ต้องเริ่มต้นจากชั้นเรียน ที่ใช้กระบวนการ PLC จัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งหากมีการทำ PLC ได้ครบในทุกชั้นเรียน จะทำให้โรงเรียนกลายเป็นโรงเรียน ๔.๐ และหากโรงเรียนกลายเป็นโรงเรียน ๔.๐ ได้จำนวนร้อยละ ๘๐ ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดทั่วประเทศ จะเกิดเป็นการศึกษา ๔.๐ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ได้ในลำดับต่อไป

นางจันทร์ทิพย์ รักสม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ จังหวัดตรัง กล่าวถึงบริบท

ของโรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๓ จังหวัดตรัง มีครูทั้งหมดจำนวน ๒๒ คน ทั้งที่เป็นข้าราชการและครูอัตราจ้าง ผู้บริหาร ๑ คน และมีทีมบริหาร คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายจำนวน ๔ คน เริ่มต้นกระบวนการทำ PLC โดยการทำกับครูทั้งโรงเรียน และเชิญผู้บริหารมาร่วมทำด้วย โดยจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณสำหรับการดำเนินการ จากสำนักงานเลขาธิการ

คุรุสภา ในปี ๒๕๕๙ และเสนอของบประมาณต่อเนื่องในปี ๒๕๖๐ ภายใต้ชื่อ “Active Learning คุณธรรม นำความรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑” และนำวิธีการของ PLC มาเป็นรูปแบบร่วมในการดำเนินโครงการ มีการปรึกษาหารือและพิจารณาแนวทางการดำเนินงานร่วมกับครูและผู้บริหารตลอดการดำเนินงาน ได้รับความร่วมมือจากครูในโรงเรียนเป็นอย่างดีรวมทั้งการขอคำปรึกษากับครูอาวุโส เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

ผู้บริหารเห็นด้วยกับกระบวนการทำ PLC และแต่งตั้งทีมดำเนินการ ๓ ทีม คือ ๑) ทีมกลุ่มอำนวยการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายทั้ง ๔ ฝ่าย ๒) ทีมกลุ่มดำเนินการ ประกอบด้วย ครูทั้งโรงเรียน และ ๓) ทีมคู่พัฒนา ประกอบด้วย ครูในแต่ละกลุ่มสาระเดียวกันจับคู่กัน ๒ คน

การดำเนินงานของทีมกลุ่มดำเนินการ คือครูทั้งโรงเรียนจำนวน ๒๒ คน ร่วมกันดำเนินการ ในช่วงแรกมีกระแสต่อต้านจากครุรุ่นเก่า แต่เมื่อสามารถสร้างความเข้าใจทำให้เกิดการยอมรับและเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานแล้ว โดยแบ่งทีมดำเนินการออกเป็น ๔ ทีม เนื่องจากครูมีจำนวนน้อย แต่ละกลุ่มสาระก็มีครูน้อย ไม่สามารถทำในกลุ่มสาระเดียวกันได้ เลือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีธรรมชาติวิชาใกล้เคียงกัน ให้แต่ละทีมตั้งครูชำนาญการพิเศษซึ่งมีอยู่ ๔ คน เป็นผู้เชี่ยวชาญประจำทีมๆ ละ ๑ คน และกำหนดจำนวนสมาชิกที่เมื่อจับคู่ในแต่ละกลุ่มสาระแล้ว ควรมีจำนวนสมาชิกที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน เมื่อกลุ่มดำเนินการมีทีมครบ ๔ ทีมแล้ว มีการดำเนินการค้นปัญหาร่วมกัน และในเบื้องต้นของการดำเนินงานโครงการกำหนดให้เน้นการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ active learning เป็นหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว และพิจารณานักเรียนที่มีปัญหาในการติด ๐ ร และมส ก่อน ว่าเด็กมีปัญหาและมีความผิดพลาดตรงไหน เช่น ขาดเรียนบ่อย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น และนำปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกัน กำหนดลำดับการแก้ไขปัญหาเริ่มจากปัญหาเร่งด่วน เมื่อตกลงชัดเจนแล้วจึงนำไปใช้ในการจัดแผน active learning และหาวิธีการหรือออกแบบกำหนดกิจกรรมร่วมกัน และนำไปเสนอ มีการจัดตั้งกลุ่มไลน์เป็น PLC วิเชียรมาตุ ๒ มีสมาชิกประกอบด้วยครูทุกคน และผู้บริหาร ครูสถานอกจากสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแล้ว ยังสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและศึกษานิเทศก์จากมหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งได้เชิญให้เข้ากลุ่มไลน์ PLC ของโรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ ด้วย เพื่อให้สามารถช่วยแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปในทิศทางที่ถูกต้องต่อไป นอกจากนั้นจะมีการนัดพบทีมเพื่อประชุมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำแผนมาร่วมกันสะท้อนความคิดเห็น เพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

เมื่อนำแผนไปจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทีมคู่พัฒนาจะเข้ามาสังเกตการสอน แต่ที่โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒ มีปัญหาคือมีครูกลุ่มสาระสุขศึกษา/พลศึกษาเพียงคนเดียว จึงต้องขอให้ครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและอาชีพ ไปช่วยเป็นผู้สะท้อนคู่พัฒนาให้คุณครูสุขศึกษา ผู้อำนวยการเห็นความสำคัญของ PLC จึงจัดให้มีชั่วโมง PLC สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง ดังนั้นทีมคู่พัฒนาจะพบกันทุกสัปดาห์ในชั่วโมง PLC กลุ่มสาระ ซึ่งจะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือในการสะท้อนความคิดเห็นได้ ในขั้นนำสู่ชั้นเรียน ครูผู้สอนสามารถบันทึกพัฒนาการของผู้เรียนใน log book ทีมคู่พัฒนาที่เข้าสังเกตสามารถให้ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะได้เช่นกัน โดยทีมคู่พัฒนาจะช่วยถ่ายวิดีโอ นำเผยแพร่ในกลุ่มไลน์ เพื่อให้ทุกคนร่วมสะท้อนแนวคิด โดยไม่ต้องมีการนัดประชุมกัน สามารถโพสต์แสดงความคิดเห็นผ่านกลุ่มไลน์ และสามารถดาวน์โหลดไฟล์องค์ความรู้ที่มีประโยชน์เก็บบันทึกเป็นหลักฐานไว้ได้ นอกจากจะมีการแสดงความคิดเห็นผ่านกลุ่มไลน์แล้ว โรงเรียนยังจัดเวลาให้ทุกวันศุกร์อีก ๑ ชั่วโมง เพื่อพบทีม โรงเรียนจัดสถานที่และห้องประชุมให้สำหรับ ๔ ทีม ซึ่งจะพยายามให้ทุกคนมาเข้าร่วมพบทีมและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน เริ่มจากการให้ครูผู้สอนนำเสนอการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตั้งแต่ความพอใจที่ได้รับ ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถทำคนเดียวให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสมาชิกจะต้องมีการควบคุมเวลาไม่เกิน ๑

ชั่วโมง กระบวนการสนทนามีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย คือ พุดคุยอย่างสร้างสรรค์ และเป็นไปในเชิงบวก แม้จะเห็นข้อบกพร่อง ก็จะเก็บข้อบกพร่องไว้และให้สมองประมวลผลออกมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุง โดยทำทางการพูด รวมถึงการแสดงสีหน้า และดวงตา ควรเป็นอย่างจริงจัง ลดความขัดแย้ง ให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมให้ข้อเสนอแนะและลดปัญหาความขัดแย้ง โดยมีข้อกำหนดหรือกติกาที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน

เมื่อได้ข้อคิดและข้อสรุปเป็นเอกฉันท์ร่วมกันแล้ว นำไปปรับปรุงแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้ และนำสู่การปฏิบัติในวงรอบถัดไป ปัจจุบัน โรงเรียนสามารถทำวงรอบการทำ PLC ได้จำนวน ๘-๙ รอบในแต่ละภาคการศึกษา ขึ้นกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันในทีม สัปดาห์เรียนก็นำผลงานที่ได้มานำเสนอมีการยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูที่มีวิธีการดำเนินงานปฏิบัติที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างได้ ออกเกียรติบัตรให้ โดยพิจารณาจาก ๑) ครูมีแผนการสอน active learning หรือไม่ ๒) มีผลงานนักเรียน ๓) บันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่แสดงถึงวิธีการในการจัดการเรียนรู้ วิธีการที่ใช้เมื่อนักเรียนมีปัญหาและผลที่ได้รับ โดยมีการนำเข้าสู่การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันศุกร์ และนำเอกสารเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน และเก็บรวบรวมใน log book และจัดทำเป็นแฟ้มผลงานของครู

สรุปขั้นตอนกระบวนการทำ PLC ได้ดังนี้ (๑) การพบทีม (๒) ทีมค้นหาปัญหาและความต้องการ (๓) ออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ (๔) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนะในทีมและในกลุ่มไลน์ (๕) เมื่อได้แผนแล้ว นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (๖) ทีมคู่พัฒนาสังเกตการสอน วิเคราะห์ผลการสอนและให้ข้อเสนอแนะ (๗) วันศุกร์มีการพบทีมกลุ่มใหญ่เพื่อสะท้อนผล (๘) จับกลุ่มแผนการจัดการเรียนรู้ (๙) นำไปใช้เป็นวงรอบ เมื่อจบภาคเรียนมีการแสดงผลงาน

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ครูมีนวัตกรรมซึ่งหมายถึงมีแผนการจัดการเรียนรู้ ลดจำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียนดี ๐ จาก ๑๐-๑๖ คนในทุกภาคเรียน เหลือเพียง ๓ คน จากเทอมที่ผ่านมา สร้างความภูมิใจให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลถึงจำนวนนักเรียนที่มากขึ้นในปีการศึกษาถัดไป ครูมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดพลังความคิดสร้างสรรค์ และพลังร่วมคิดร่วมทำ และมีการทำ PLC ร่วมกับสหวิทยาเขตปลันตา ซึ่งทำแผน active learning ทุกสาระวิชา และมีการส่งมอบแผนให้สพฐ.เรียบร้อยแล้ว โดยความร่วมมือของครูทุกคน นำทีมโดยครูจันทร์ทิพย์ รักสม สร้างการยอมรับจากครูโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยใช้กระบวนการ PLC มาใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้ง สามารถสร้างการยอมรับ และสร้างความสุขให้ครูทุกคนได้อย่างยั่งยืน

การอภิปรายทั่วไป

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

๑. ประเทศไทยประสบปัญหาที่ไม่สามารถเปลี่ยนการสอนของครูได้ จึงทำให้เกิดการทำ PLC โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ครูเปลี่ยนการสอน แม้จะมีการทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก ดังนั้น จึงต้องมีการเปลี่ยนการวัดผลและเปลี่ยนวิธีการการสอน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย ที่มีกระบวนการให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นฐานพลังที่สำคัญของชุมชน และส่งผลให้กระบวนการทำ PLC ประสบความสำเร็จ

๒. กระบวนการทำ PLC ต้องมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้จริงเข้ามาช่วยดำเนินงาน โดยอาจใช้โปรแกรมประยุกต์ในลักษณะของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล (Digital Learning Platform) เข้ามาช่วยบริหารจัดการ เพื่อให้ครูและนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากปัจจุบันเป็นโลกยุคดิจิทัลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งสามารถดาวน์โหลดโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ มาใช้งานได้อีกด้วย

๓. จุดมุ่งหมายหลักของการ PLC คือ ต้องการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน แต่ในระยะหลังมีเรื่องของวิทยฐานะเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงต้องมีการบันทึก มีร่องรอยหลักฐาน เพื่อที่จะนำไปประกอบการจัดทำวิทยฐานะของครูด้วย แต่มีเสียงต่อต้านจากครูว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน จึงควรมีวิธีการสร้างความรู้ ความเข้าใจว่า PLC เป็นการปรับไปสู่การจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญสามารถนำไปปรับเลื่อนวิทยฐานะได้อีกทางหนึ่งด้วย

๔. เป้าหมายหลักที่สำคัญของการทำ PLC คือ การพัฒนาผู้เรียน โดยต้องดำเนินการพัฒนาครูควบคู่กันไป การพัฒนาครูควรใช้กระบวนการ PLC รวมทั้งส่งเสริมเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและมีปณิธานเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค การ

ดำเนินงานในระยะแรกอาจรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ แต่หากมีการบริหารจัดการที่ดี มีการให้ครูสลับเวียนกันจดบันทึกใน log book ของโรงเรียน และหากครูคนใดต้องการนำผลงานไปประเมินวิทยฐานะสามารถนำข้อมูลที่โรงเรียนบันทึกไว้ไปประยุกต์หรือดัดแปลงเป็นผลงานได้ เป็นกติกาก่อนหรือหลักการที่ยอมรับร่วมกัน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกระบวนการ PLC

๕. การทำ PLC ต้องให้ความสำคัญและมีการจัดตารางเวลาการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นต้น และต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูทุกคนเพื่อให้เห็นประโยชน์ของ PLC โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องรับรู้กระบวนการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่

๖. ปัจจุบัน กคศ.กำหนดให้ใช้ PLC เป็นเกณฑ์ในการประเมินขอเลื่อนวิทยฐานะ ส่งผลให้ครูบางส่วนที่ไม่เข้าข่ายการขอมีหรือขอเลื่อนวิทยฐานะ ไม่สนใจการทำกระบวนการ PLC ซึ่งจะยิ่งประสบปัญหาในการขอเลื่อนวิทยฐานะ หากแนวโน้มในอนาคตกำหนดให้ PLC เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาครู โดยครูต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนเพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพดีขึ้น จึงควรมีมาตรการหรือนโยบายที่กระตุ้นให้ครูทุกคนเห็นความสำคัญของการทำ PLC และสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูได้รับรู้แนวทางการพัฒนาครูและการขอเลื่อนวิทยฐานะดังกล่าวโดยทั่วถึงกัน

๗. ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับ PLC โดยมีเหตุผลและมีความเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง โดยควรคำนึงถึงคือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำ PLC เช่น การจัดโต๊ะครูในห้องพักครู ควรจัดแบบหันหน้าเข้าหากันเป็นกลุ่ม และมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ร่วมกัน ขนาดของห้องเรียนไม่ควรมากเกินไปโดยไม่ควรเกิน ๓๐ คนต่อห้อง มีครูผู้สอน ๑ คน โดยมีครูช่วยสอน และมีผู้สังเกตการณ์นั่งหลังห้อง เพื่อนำข้อสังเกตไปสนทนาแลกเปลี่ยนและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นต้น

๘. กระทรวงศึกษาธิการโดยสพฐ. ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจรวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ทุกองคาพยพทั้งครู และผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของ PLC ว่าเป็นกระบวนการที่

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพดีขึ้นและส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยมีความเชื่อว่าครูทุกคนครูทุกคนสามารถทำ PLC ได้

๙. กระบวนการ PLC เป็นกระบวนการสร้างความเป็นครูมืออาชีพ และอาจมีความแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งเชื่อมโยงกับความเชี่ยวชาญของครูแต่ละประเภท ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่เส้นทางการพัฒนาวิชาชีพที่มีระดับที่ต่างกันในอนาคต ทั้งนี้ ควรให้สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้ครูอาจารย์มีความเข้มแข็งและมีประสบการณ์ตรง รวมทั้งต้องให้ศึกษานิเทศก์เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น พัฒนาการประกอบต่างๆ ในการดำเนินงานไปพร้อมกัน จึงจะสามารถยกระดับกระบวนการทำ PLC ในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำ PLC ในสถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีผ่านช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถขยายผลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศอย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป

๒. สถานศึกษาทุกแห่งควรกำหนดให้มีโครงการ/กิจกรรม การทำ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และควรมีการนำกระบวนการ PLC ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสภาพบริบทและความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษา

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของการทำ PLC ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ครูควรศึกษาเรียนรู้วิธีการของกระบวนการ PLC รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำ PLC เพื่อส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สร้างสรรค์ และพัฒนากระบวนการ PLC ให้เป็นชุมชนทางการเรียนรู้แห่งวิชาชีพอย่างยั่งยืน

